

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

№ 35 (5709) 12 лютага 1937 г., пятніца ЦЕНА 10 КАП.

ВАЛАЧАЕЎСКІЯ ДНІ

Рэспубліка зыходзіла крывёю. Каварныя лоры то ў адным, то ў другім месцы навошчвалі раны краіне Советам. Толькі-нішто пакончылі з Калчаком. Рабілі армію Дзюбіна. Але імперыялізм дапамог шэрым бандам. Беларускае на поўдні зварылася і пат камандаваннем Врангеля пачаў новае наступленне на зліную незалежную, за тое, каб пасадзіць на шыю рабочых і сялян наместніка і капіталіста. Наступленне беларускае на захадніх граніцах праследвала тую-ж мэту. Чырвоная Армія, сталенная, галодная, разутая, раздэталая, пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна ярасна кінулася ў апошні бой на ворага. У гэты момант яшчэ раз выступіла на сцену японская ваеншчына, якая таксама хацела прапачуць сілы Советам. У пачатку 1921 года японскія пінгуі ў Прымор'е капалеўцаў — рэнткі арміі Калчака і белыя банды, якія ўдзілі ад Чырвонай Арміі ў Манчжурію. Апіраючыся на гэтыя банды, японская ваеншчына захапіла Валдавістоў, наставіўшы сваёй мэтай ператварыць Далёкі Усход у сваю калонію.

З усіх каштоў Далекага Усхода падняліся рабочыя і сяляне, каб абараніць сваю зямлю ад японскага ўварвання. Дзейнічалі невялікімі групамі, злучаючыся ў партызанскія атрады, потым па ўказанні Леніна, разарганізаваныя пад кіраўніцтвам тт. Блюхера і Постышева ў народную армію, байцы гераічна біліся з ворагам.

Вёска Валачаеўка была важным стратэгічным пунктам. Беларускае ўмацавала гэты пункт, ператварыўшы яго ў далаеўскае Перакон. «На вядуку самаго камандуючага беларускага генерала Малчанова, — піша т. Блюхер, — вёска Валачаеўка, здыкуючы сваім моцным загарадам, з'яўлялася для нас неадступнай, бо самыя ўмывыя мисавыя пад Валачаеўкай, прадстаўляючы краіну выходы для абаранічыхага праціўніка, зусім паабяжалі нас, за адсутнасцю добрых пазіцый і подступнаў, магчымае адзіраць па сапраўднага ружэйна-кулямёнага і гарматынага агню і звалюць наш наступальны маневр, не гаворачы ўжо аб рабоце непрыяцельскіх бронеплавоў, меж-шых магчымаць браць лодку подступ і лобны ўчастак фронту пад удзелам жорсткі абстрэл».

Армія, сабе забароняла, не меўша, па-здэчасно т. Блюхера, нават налічы для рэакі дрогу, але беззаветна аддала, ярасна кінулася на ворага, каб раздэвіць яго.

12 лютага 1922 года Валачаеўка была ўзята. Найміты японскай ваеншчыны — белыя афіцеры, а разам з імі іх гаспадары, пакадзіліся да Ціхага акіяна, пакуль не былі скінуты ў яго.

Гераізм, небытавую асагу, стойкасць, нябачаную выносіласць праўдзі туды ўброены народ у барацьбе за родную зямлю. «Партызанская барацьба на Далёкім Усходзе, — піша тав. Постышев аб гэтых днях, — была вялікай барацьбой. Гэта адна з прыгажэйшых старонак усёй барацьбы рабочых і сялян пад кіраўніцтвам партыі Леніна за ўладу Советам, за сацыялізм».

«Гітых лет не смолкнет слава, Не померкнет нікогда».

Ніколі рабочыя і сяляне Советскага Саюза не забудуць гэтай вялікай барацьбы. Валачаеўскія дні ўвайдуць у гісторыю народаў СССР як незабыўнае вяха ў барацьбе за ператварэнне Далёкага Усхода ў квітнёчы край краіны сацыялізма.

Традыцыі Валачаеўкі захоўваюць не толькі партызаны, не толькі старыя рабочыя і сяляне. Гэтыя традыцыі падтрымлівае наша моладзь, прыкланяючыся перад гераімі слаўных дён. На далёкай, але столькі кроўнай і роднай кожнаму грамадзяніну СССР зямлі малядыя рабочыя і сяляне імкнучыся на ўсім следзе прыкладу бесстрашных людзей Валачаеўкі, абараняючы граніцы Советскага Саюза. Гэтыя традыцыі захоўваюць рабочыя і сяляне ўсяго Советскага Саюза, прыпамінаючы не раз, як маячылі агні, штурмавыя ночы Спасака, валачаеўскія дні пры вывучэнні вайскай тэхнікі, тактыкі і стратэгіі бою з ворагам.

Драгавыя вораг не склаў зброі. Ён раздэваў лажар вайны. Германскі і японскі фашызм накіроўваюць у СССР сваё верхняе сабак — катаў рабочых і сялян СССР — трацістаў. Але бо драмлёны рабочыя і сяляне, гатовы прыняць удар ворага на іхнае дробнае Чырвоная Армія. Советскія партызаны, калчакі і рабочыя, жувачы на граніцы шпёнаў і дыверсантаў, кожны дзень нагадваюць ворагу аб уроках Валачаеўкі.

Валачаеўка, гэта — храбраць і самааданасць. Гэтыя якасці рабочыя і сяляне СССР і зараз не пачуць нізачынь у суседзях. Але сля, якая кажа перамогу перад ўвалачаеўскімі дні, зараз пазнаюцца на тэхніку, на вышт. Вою аб чым не следзе забываць кванічавыя на советскую зямлю фашызмам.

«ВАЛАЧАЕЎСКІ БОЙ». Карціна мастака Е. Машкевіч. (Музей Цэнтральнага Дома Чырвонай Арміі ў Маскве). Фото В. Мартырасяна (СФ).

15-годдзе ВАЛАЧАЕЎСКАГА БОЮ (Гістарычная спраўка)

Разгром Калчака Чырвонай Арміяй і нарастанне рэвалюцыйнага руху ў тылу ў імперыялістаў прымусілі інтэрвентаў у пачатку 1920 года вывесці свае войскі з Сібіры. Не вышлі толькі японцы, якія спадзяваліся дасягнуць свай план захвату Сібіры да канца. Нечаканым нападом у ноч з 4 на 5 красавіка 1920 года на народна-рэвалюцыйную войскі пачалася другая, чыста японская акупацыя Далёкага Усхода.

Адзінаццаці вайной з беларускамі, советскай Расія не магла выступіць адначасова і супроць японскіх інтэрвентаў. На ірануючы пачаць перагаворы аб міры Японія не адказвала.

Яшчэ да канчатковага ўтуду інтэрвентаў уладу на Далёкім Усходзе стала пераходзіць у рукі пралетарыята і працоўнага. У пачатку 1920 года ў Верхне-Урэнскую стварыўся ўрад, які выдуў 8 красавіка дэкларацыю аб стварэнні Далёка-Усходняй рэспублікі (ДВР).

У пачатку 1921 года з Кітайска-Усходняй чыгункі (КЧУ) японцы былі перакінуты ў Прымор'е астаткі калчакі-скай арміі (калеўцаў) і белыя банды, якія ўдзілі ад удараў Чырвонай Арміі ў Манчжурію.

26 мая, пад кіраўніцтвам японскага штаба, на Валдавістоку быў праведзены белгвардзейскі параварот. Ва ўладзе стаў контррэвалюцыйны маршалетны ўрад, пад чым спелкуватны Меркулава. За яго чыства у Прымор'і пачалі паўпаўлада гаспадарыць японцы, арганізаваныя грабеж гэтага найбогацішага краю.

Імкнучыся ператварыць Далёкі Усход у сваю калонію, японская ваеншчына арганізавала смехатарныя «паходы на Маскву». Агнём і мячом праціўнікі японскіх іктэрвенты на занятай ім тэрыторыі, іктэрвенты саветскую ўладу, спалываючы вёскі, бясудна расстраляваючы і падаргаючы катаніям і смерці мірных грамадзян.

У лістападзе-снежні 1921 года белыя арміі, якая складалася амаль напалову з афіцэраў і была блізкава ўзброена японцамі, удалася прымаць часовую перамогу над невялікімі часціямі народна-рэвалюцыйнай арміі (НРА). 22 снежня 1921 года белыя занялі Хабараўск.

Аднак, японскі белгвардзейска-японскага наступлення скончылася з заняццем Хабараўска. Напоўніўшыся пачуццямі падмананымі, падбарбарыя перамотамі Советскай Расіі, армія Далёка-Усходняй рэспублікі перайшла ў контр наступленне.

28 снежня 1921 года ў бай пад Іман народна-рэвалюцыйная армія нанесла першае значнае паражэнне калчакі-скай, адступіўшы да Валачаеўкі, умацаваліся на валачаеўскай сопцы, якая мела буйнае стратэгічнае значэнне. Карыстаючыся актыўным падтрыманнем японскіх інтэрвентаў, армія генерала Малчанова імкнулася разграміць народна-рэвалюцыйную армію ў раёне Валачаеўкі.

Валачаеўка з'яўлялася ключом да разгрому белгвардзейшчыны і японскай іктэрвенты. Для непасрэднага кіраўніцтва баявымі дзеяннямі на Усходнім фронце 28 студзеня 1922 года прыбыў з Чыгун тав. В. К. Блюхер — ваенны міністр Далёка-Усходняй рэспублікі і галоўны НРА.

З яго прыходам пачалася ўзмоцненая, старанна прадуманая падрыхтоўка да штурму Валачаеўкі. Палітадзель усеагульнага фронту, пад кіраўніцтвам тав. П. П. Постышава, праўдзі велізарную работу па палітычнаму забеспячэнню наступлення, мабілізацыю байцоў НРА вакол лозунгаў: «Валачаеўка павіна быць нашай», «На парад за вызваленне Прымор'я», «Прыклад на Імане, аддачы нас на Валдавістоў».

Узброеная да зброі японскімі іктэрвентамі, армія генерала Малчанова займала выгядныя пазіцыі, адлюшчыла ў некалькі разоў кулямётнымі гібдамі, акамамі і

дротавымі загарадамі. Умовы для байцоў НРА былі вельмі цяжкімі. Адсутнасць населеных пунктаў у раёне баявых дзеянняў прымусіла байцоў пачаваць пад адкрытым небам пры валькіх маразах, дахадзіўшых да 40 градусаў. Не хапала харчавання.

Някідзі ўмовы не перашкодзілі, аднак, народна-рэвалюцыйнай арміі, натхніленай белгвардзейцамі, штурмам узяць Валачаеўку. 10 лютага 1922 года часткі НРА пад камандаваннем тав. Блюхера перайшлі ў наступленне і праз дзень — 12 лютага, прадэманстравалі бязмеркаваны мужнасць і гераізм, пад ураганным агнём праціўніка ўварваліся ў Валачаеўку. Разбітая контррэвалюцыйная пад прыкрыццём апошняй аддаліся на поўдзень.

Валачаеўскі бой, які ўвайшоў у гісторыю грамадзянскай вайны пад назвай «Далека-Усходняя Перакона», выршыў выхад усёй барацьбы за ўладу Советам, за сацыялізм на Далёкім Усходзе. Белая армія, страціўшы Валачаеўку, беспарадачна адступіла да Хабараўска і далей да берагоў Ціхага акіяна, нястрымама праследуемая абодвумаі рэвалюцыйнымі войскамі. 25 кастрычніка 1922 года Валдавістоў быў заняты войскамі Далёка-Усходняй рэспублікі. Апошнія астаткі белгвардзейшчыны і японскіх іктэрвентаў былі назаўсёды вышчаны з тэрыторыі Далёкага Усхода.

Гераіка валачаеўскіх дён, анетая ў пэсенях далёка-ўсходніх партызан, японскіх агітм гарыць, як апошняя глава пшчадоналай гісторыі грамадзянскай вайны. 14 лістапада 1922 года, выканавочы волю ўсіх працоўных, Народны Сход Далёка-Усходняй рэспублікі аб'явіў слебе распустачыны і вынес рашэнне аб далучэнні Далёкага Усхода да РСФСР.

За 15 год праішоўшых з часу вызвалення ад белгвардзейцаў і японскіх іктэрвентаў, советскі Далёкі Усход стаў непазнавальным. Рукамі працоўных, пад сабыткім кіраўніцтвам Леніна і Сталіна, пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі, за гэтыя гады дасягнуты буйнейшыя поспехі ў асаветні каласальных прыродных багаццяў суролага краю і ва ўмацаванні абароны советскіх далёка-ўсходніх граніц. Байцы і камандыры Асобай Чырвонасцягвай Далёка-Усходняй Арміі, кіруючы маршалам Советскага Саюза тав. Блюхерам, маракі Ціхаакіянскага флота, слаўныя партызаны і мадэльныя сілы абараняюць фарпост СССР на Усходзе ад варажых амахаў. (БЕЛТА).

дэталіны загарадамі. Умовы для байцоў НРА былі вельмі цяжкімі. Адсутнасць населеных пунктаў у раёне баявых дзеянняў прымусіла байцоў пачаваць пад адкрытым небам пры валькіх маразах, дахадзіўшых да 40 градусаў. Не хапала харчавання.

Някідзі ўмовы не перашкодзілі, аднак, народна-рэвалюцыйнай арміі, натхніленай белгвардзейцамі, штурмам узяць Валачаеўку. 10 лютага 1922 года часткі НРА пад камандаваннем тав. Блюхера перайшлі ў наступленне і праз дзень — 12 лютага, прадэманстравалі бязмеркаваны мужнасць і гераізм, пад ураганным агнём праціўніка ўварваліся ў Валачаеўку. Разбітая контррэвалюцыйная пад прыкрыццём апошняй аддаліся на поўдзень.

Валачаеўскі бой, які ўвайшоў у гісторыю грамадзянскай вайны пад назвай «Далека-Усходняя Перакона», выршыў выхад усёй барацьбы за ўладу Советам, за сацыялізм на Далёкім Усходзе. Белая армія, страціўшы Валачаеўку, беспарадачна адступіла да Хабараўска і далей да берагоў Ціхага акіяна, нястрымама праследуемая абодвумаі рэвалюцыйнымі войскамі. 25 кастрычніка 1922 года Валдавістоў быў заняты войскамі Далёка-Усходняй рэспублікі. Апошнія астаткі белгвардзейшчыны і японскіх іктэрвентаў былі назаўсёды вышчаны з тэрыторыі Далёкага Усхода.

Гераіка валачаеўскіх дён, анетая ў пэсенях далёка-ўсходніх партызан, японскіх агітм гарыць, як апошняя глава пшчадоналай гісторыі грамадзянскай вайны. 14 лістапада 1922 года, выканавочы волю ўсіх працоўных, Народны Сход Далёка-Усходняй рэспублікі аб'явіў слебе распустачыны і вынес рашэнне аб далучэнні Далёкага Усхода да РСФСР.

За 15 год праішоўшых з часу вызвалення ад белгвардзейцаў і японскіх іктэрвентаў, советскі Далёкі Усход стаў непазнавальным. Рукамі працоўных, пад сабыткім кіраўніцтвам Леніна і Сталіна, пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі, за гэтыя гады дасягнуты буйнейшыя поспехі ў асаветні каласальных прыродных багаццяў суролага краю і ва ўмацаванні абароны советскіх далёка-ўсходніх граніц. Байцы і камандыры Асобай Чырвонасцягвай Далёка-Усходняй Арміі, кіруючы маршалам Советскага Саюза тав. Блюхерам, маракі Ціхаакіянскага флота, слаўныя партызаны і мадэльныя сілы абараняюць фарпост СССР на Усходзе ад варажых амахаў. (БЕЛТА).

банды. Абданая поўмільшная павыскі ўрамаі белым аддалена на наваздачыны час.

Армія белых разлаваецца, ідзе падліма п'яніста, грабеж і прадажа зброі.

Таварышы працоўныя, яшчэ адно дружнае намаганне туды і фронту, і найміты — генералы будзь знішчаны.

Зыгайцеся з правакатарамі і ваючы ворагамі ў тылу!

Слава чырвоным байцам — гераічным дзеям!

Вечная памяць загінуўшым за справу рабочых і сялян!

Фронт зацікае вылі да аднаўлення ў барацьбе за радзіму і рэвалюцыю!

Памітайце, што нам патрэбна сіла і магутнасць у барацьбе з заклятым ворагам нашай радзімы — Расія!

Член Ваеннага савета Постышев, («Амурскія правды», 16 лютага 1922 года. Благавешчальск).

(БЕЛТА).

ПУШКІНСКІЯ ўРАЧЫСТАСЦІ ў МАСКВЕ

Урачыстае пасаджэнне ў Вялікім тэатры Саюза ССР

У Дзяржаўным Акадэмічным Вялікім тэатры СССР 10 лютага адбылося ўрачыстае пасаджэнне, прысвечанае стагоддзю з дня смерці найвялікшага рускага паэта Пушкіна.

Тэатр па-святочаму ўпрыгожан. У друсах гіранды кветак. На чырвоных надотнічых — радкі выдатных твораў паэта.

У перапоўненай зале делегаты маскоўскіх фабрык і заводў, навуковых і літаратурных устаноў. Прысутнічаюць члены дзяржаўнага камітэта па справах культуры. У пратэктнай локы міністр замежных спраў Фінляндіі п. Холсіні.

У 18 гадзін 30 мінут, сустракаемны пунінай авашыяй, да стала прасідуцца подыходзіць члены Усеагульнага пушкінскага камітэта тт. Варашылаў, Жданав, Бубнов, Мельжаке, Акулаў, Кіселеў, Серафімовіч, Дзем ін Вадзі, Тіханав, Орлов, Паўлоўскі, Луняк, Бекменскі, Лажуці, Табіца, Гладков, а таксама прадзідат Акадэміі навук СССР акадэмік Камароў, Іванов, Мікітаўка і інш.

Ва ўрачыстай локы — таварышы Сталін, Молатаў, Багачовіч, Ордэжніцкіе, Андрееў, Міхайлаў, Чубар, Петровскі, Ежов, Дзікітраў, Хрушчов, Бюсарэў, Булгавін, Філатаў, Шынгарав.

З ўступнай прамовы выступіла старшыня Усеагульнага пушкінскага камітэта народны камісар асветы РСФСР тав. Бубнов.

— Сто год назад, — гаворыць ён, — была краіна, толькі-што ўступіла на шлях фармавання нацыянальнай рускай літаратуры, пасяла ўтрату, значенне і

пажар якой можам апаніць толькі мн — людзі сталінскай эпохі, будучыкі сацыялізма, рабочыя, калчакі, працоўная інтэлігенцыя.

Бубнов характарызуе творчы і жыццёвы шлях геналянага паэта — пераўрадаўна рускай літаратуры, рускага мастацкага слова, вылікага гуманіста, заграўленага пікалеўскай Расіяй.

— Пушкін наш! — ускідае тав. Бубнов. Толькі ў краіне сацыялістычнай культуры акружана гарачай любоўю ім бессяротнага геналя, толькі ў нашай краіме творчасць Пушкіна стала ўсеагульным адбыткам. Пушкін належыць нам, хто пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна будаваў сацыялістычнае грамадства. Ён належыць перадам СССР, які пад вялікім спягам Леніна—Сталіна ідуць да камунізма.

З дэкладом аб жыцці і творчасці Пушкіна выступіла дырэктар Інстытута сусветнай літаратуры ім. Гюргага Лунак.

Затым выступіла ад ленынградскага пушкінскага камітэта паэт Тіханав, ад украінскага пушкінскага камітэта драматург Мікітаўка, ад грузіянскага пушкінскага камітэта паэт Табіца, ад Акадэміі навук СССР акадэмік Орлов, паэты Дзем ін Вадзі і Бекменскі.

Тав. Бекменскі з вялікім уданіам пратэктна вершы, прысвечаныя Пушкіну. Урачыстае пасаджэнне аб'яўляецца закрытым.

Пасты пасаджэння адбыўся вялікі пушкінскі канцэрт. (БЕЛТА).

ДА ВЕДАМА ДЭЛЕГАТАў НАДЗВЫЧАЙНАГА XII УСЕБЕЛАРУСКАГА З'ЕЗДА СОВЕТАў

Рэгістрацыя дэлегатаў Надзвычайнага XII Усебеларускага З'езда Советам і абшчэ мандатаў будзе вытарацца з 14 лютага г. г. у Малай зале пасаджэнняў прэзідыума

ЦВК БССР (Дом урада, правае крыло, другі паверх, пакой № 257, тэлефон №№ 24-187 і 24-593).

ОРГКАМІСІЯ.

ТРАСТ БЕЛДЗЯРЖКІНО
У БЛІЖЭЙШЫЯ ДНІ ПАКАЖА
гукавыя фільмы

„ДАКЛАД ТАВ. СТАЛІНА І. В.
АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫІ СОЮЗА ССР
НА НАДЗВЫЧАЙНЫМ VIII УСЕАГУЗНЫМ
З'ЕЗДЗЕ СОВЕТАў 25 лістапада 1936 г.

Мантаж фільма зроблены гэтаўнага Кіраўніцтва Кінематаграфіі ЦВК пад кіраўніцтвам рэжысёра Г. АЛЕКСАНДРАВА і шэф-аператара І. ШІШКІНА, у складзе рэжысёра С. ГУРОВА і С. БУВРЫКА, мастакоў т. ЛІХАЧОВА, шыльдераў В. САХАРОВА і Л. МОШНА, кіноадымі аператараў Саюза-кіноадымі.

У гэтым фільме па фармы гучнае і ўсеагульнае рэдакцыянае.

Фільм будзе дэманстраваны адначасова ў двух кіноадымах г. Мінска: 1. «Чырвоная зорка», 2. «ПРОЛЕТАРЫ».

3 прамовы Владзіміра Ільча Леніна на IV сесіі ВЦВК IX склікання 31 кастрычніка 1922 г.

Таварышы! Давольце мне абмежавацца толькі невялікімі словамі прывітання. Перш за ўсё неабходна, вядома, каментарыя наша прывітанне нашай Чырвонай Арміі, якая дзямі паказала яшчэ раз сваю доблесць і, узяўшы Владзівастоў, ачыніла ўсё тэрыторыю апошняй з рэспублік, з'яваных з советскай рэспублікай.

І ўважце, што выказаў агульную думку, камаі скажу, што мн усё тут пітае гэты поны поны Чырвонай Арміі і вядома таксама тое, што да сканчэння вайны зроблен пач, адзёцца, таварышамі: скінуты ў мора апошнія сілы белгвардзейцаў. Я думаю, наша Чырвоная Армія мадаўта нас вызваліла ад усяляка магчымага паўтарэння пацку белгвардзейцаў па Расія ці на яку-б то ні было з рэспублік, прама ні ўсёгона, неса ці больш-менш аддалена з намі з'яваных.

Прывітанне фронту Тэлеграма глаўкому аб узяцці Хабараўска

Дальбюро ЦК РКП(б) у момант сіз-ных перамог над белгвардзейцамі пад Хабараўскам шле сваё брацкае прывітанне пажунай НРА (народна-рэвалюцыйнай арміі), якая ў крывавых бітвах заваявала свабоднае жыццё для рабочых і сялян ДВ (Далёкага Усхода), якая адстойвае горады і сёлы ад разгрому і насіла белгвардзейскіх разбойнікаў.

НРА мужна б'юпа з падчыткамі белгвардзейцаў — гэтых японскіх наймітаў, якія бессаромна прадаюць нашу краіну іктэрвентам, якія жагалоць уваскрэсьце старыя парскія парцы, вырпусі папаванне чыжоўнікаў, капіталістаў і памешчыкаў. НРА, якая абараняе іктэрвенты бешматы, стаць непрыступнай перадняй на шляху руху белгвардзейцаў, разбураючы іх здрачлівыя шчымы.

Слаўны, бесстрашныя рэвалюцыйныя гераі салдаты, камандыры і камістры НРА! Ведаце, што ваму барацьбу рабочыя і сяляне ДВ, Сібіры і Расіі лічаць сваёй кроўнай справай, дапамагаюць ёй усім, чым толькі могуць, і да змену паўшым байцам пасылаюць новыя. Вышы браты, якія жывуць у тылу, не забываюць аб вашых патрэбах і працуюць, не пакладаючы рук, каб забяспечыць агульную перамогу на фронце, выказаць Прымор'е ад контррэвалюцыйных насілінікаў, абеспасіць себе ад далейшага нападу з іх боку, здымаюць права на мірную свабодную ірану. Стойце п'яра на слаўным пасу воіна — рэвалюцыйнага. Канчатковая перамога над нашымі ворагамі, над буржуазіяй, належыць толькі нам!

Слава павіраючыму і бітве! Брацкае прывітанне змагаючымся!

Нахай жыць НРА! Нахай жыць перамога над белымі бандамі і іктэрвентамі!

14 лютага 1922 года, Дальбюро ЦК РКП(б), («Дальневосточный путь» № 61, 1922 г.).

Адозва ваеннага савета ўсходняга фронту 13 лютага 1922 года

Грамадзяне, працоўныя тылу, таварышы рабочыя і сяляне!

Ваша народна-рэвалюцыйная армія прадэляе гераічны поўдзі. Не гледзячы на нужду і недахопы ва многім, яна без пярэчання і самаадана абараняе іктэрвенты працоўных і неадольнасьцю рабоча-сялянскай айтчы. Белыя банды адступілі на ўсіх вярхах пад дружным націскам народна-рэвалюцыйнай арміі. 11 і 12 лютага слаўнай народна-рэвалюцыйнай арміяй узяты вёскі В. Спасака, П. Спасака і ст. Валачаеўка. Самыя важныя ўмацаваныя пункты белых узяты. Гучна пунты выраманьце дзе белыя на хабараўскім фронце. З узяццем гэтых пунктаў пачынае аслабляць дастаўка харчавання, зброі з Валдавістока нашым ворагам.

Вам-жа вядома, хто снабжае белыя

Калі-ж для падтрымання сваіх мілітарыстычных замахаў урад Японіі зварнуў да ўзброенага націску на нашу тэрыторыю пры дапамозе Меркулава, калеўцаў, вы, як салдат рэвалюцыі, узброенай рукой у неймаверна цяжкіх умовах зымі амеранай, адбілі пацек ворагаў, штурмам узяўшы другі Перакон — умацаваны плацдарм Валачаеўкі.

За вашу работу на карысь рэвалюцыі і працоўнага народу Далёка-Усходняй рэспублікі совет міністраў паставіў: Залічыць вас пазасёбам ганаровым байцом народна-рэвалюцыйнай арміі з залічэннем у спіск першай роты 6 валачаеўскага ордана Чырвонага сцяга палка.

(«Дальневосточный путь» № 179, 1922 г., 9/VI).

Лінейная каліграфічная машына ЦРГ-БС-4-12

НАСУСТРАЧ НАДЗВЫЧАЙНАМУ XII УСЕБЕЛАРУСКАМУ З'ЕЗДУ СОВЕТАУ

„ПРЫЕМНА І РАДАСНА ВЕДАЦЬ, ШТО КРОУ, БАГАТА ПРАЛІТАЯ НАШЫМІ ЛЮДЗЬМІ, НЕ ПРАЙШЛА ДАРЭМНА, ШТО ЯНА ДАЛА СВАЕ РЭЗУЛЬТАТЫ“ (СТАЛІН)

Блізкі дзень, які ўводзіць у гісторыю Беларускага народу, як самае лепшае, самае радаснае свята. Блізкі дзень, калі выбраванні Беларускага народу, лепшыя людзі краіны — дэлегаты Надзвычайнага XII Усебеларускага З'езду Совецкай Канстытуцыі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі, Краіны, да рэвалюцыі на месца свайго дзяржаўнасці, была адна з найбольш важных і адна з найбольш радасных парываў Беларускага народу, партыі Леніна, гэтай народнай вольніцы.

З пачуццямі гордасці за сваю краіну буду галасваць за Канстытуцыю і, старшы лейтэнант РЭА — дэлегат Надзвычайнага XII З'езду Совецкай Канстытуцыі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі, Краіны, асабліва дарэгі гонар, аказаны мне краінай, якая абрала мяне дэлегатам, таму што мне давялося сабраць у руках бішпа за Совецкую Беларусь.

Успамінаючы гарачыя ночы ў разведцы пад мэтавым Тураўля (Палатчына), у тую ноч я прышоў баявое хрышчэнне. Напачатку пад камандай камуніста — камандзіра ўзвода Панічэна атрымаў залатую перабрачку на званні Беларускага берагавога рэчкаў Тураўлянка, разведчы раманшчэне і сістэму агнявых сродкаў ворага.

Ноч выдалася цёмная, на небе ні зорачкі. Суцэліліся мы да берага, у вясак багата трапілі, але прайшлі. Вось і глыб нешпрыхай, але быстрой і глыбокай рэчка.

Першым ішоў Панічэў. Ён смела ўстаў на ўваход, пачаўшы. Мы ўстаў. Рэчка астадала аду. Панічэў рашае: разгаліць уваход на тры званы. Так можна прапусціць масювасць глыбей і шырай. Я пачаў у абло, камандзірам якога Панічэў паслаўшы мадамашніна Івана Керола. Распаўлілася звенні на баках. Паўсем, чутка прысугубаеся, — пачуў зрок — неадзінай саюзнік. Чую прах. Спыляюся. Лічце асцярожней паўзу. Калі

Памятаю, як аднойчы аддалі мне напісанае ўваходнае паставы ў разведку. Яно даўга не верталася. Тады паслаў ўваход на гэтым маршруце для выслезання прышлі. Быў глыбокі вясковы вечар. Паўсім хмары атэлілі ўсё неба. Вечор біў халодны прамень дажджу ў твар, не даючы разгледзець, што робіцца наперадзе. Ішлі на берагавой глыбе ў густую лесу. Некалькі для нас прапінці адкрыў агонь. Камандзір ўзвода не прышоў у замяшанне.

— У бой!

Мы рассяліліся і залеглі ў балоце. Завалася бой. У мяне не было пачынаць інструментаў. Я рукамі стаў капаць у праці сабе маленькую ямку, каб атрычыць залегчы і арабіць упор для страляньня. Пасля перастрэлкі, мы з пачынаць страй перайшлі ў атаку. З ворага бою па прапінціху хутка адкрыў агонь. Для нас гэта было звыш усякай нечаканасці. У прапінціху сілы былі нашыма большыя, чым у нас. Але калі ён атрымаў лабавую, і з прапінці бою атаку, ён ступіў і адшоў у лес. Аказалася, што гэта атрыла на нас адважлівае, якое сачыла за прапінціхам.

Вайны былі вельмі незадаволены, што ўважліва маюцца не дазваляць разбіць інакшэра прапінціхам. Затое ён напёв вельмінай страты. З напераду бою былі толькі два чалавекі паранены.

Далей, гледзячы на сваіх трох сыхоў, мне становіцца радасна, што мы завалялі ім такое шчаслівае, радаснае жыццё. Капітан РЫБІНСКІ.

Чырвоная Армія — верны страж сваядзінных і незалежных граніч нашай соцыялістычнай радзімы. НА ЗДЫМКУ: байцы на прылаве. Немецкі-курсант М-скага чырвоноармскага стралковага палка, выдатнік баявой і палітычнай пачобы тав. Спючонка Г. А. чытае байцам газету. Фото Я. Салавейчыка.

ЛЕПШЫ ПОМНІК ТЫМ, ХТО ЗАГІНУЎ ЗА РЭВОЛЮЦЫЮ

З сённяшнім пародом арганізаванай Беларускай іхціх востражыняй вайны, ухваляючыя словы аб Канстытуцыі БССР, якую хутка атрымае беларускі народ. Нельга забываць тады, чытаць гэтыя словы, радасна перамаўляць гэтыя выдатныя дні. Яны сталінай умяшчаюць тое, што было аднаго ў грамадзянскіх трагічных вайны. Яны лепшы помнік тым, хто кроў сваю ацудзіў за рэвалюцыю.

На маю долю звыш шчаслівае лёс, — прапінціхам фронты грамадзянскай вайны, былі прылоце сёння нашай краіны — выдатнае ўвасабленне ўрадуў тых, хто разведчы, ратуе галодны ўпарта ішлі наперад, ачышчаючы ад дасканалага ўгрозных інакшэра, белавоармейскіх войск савецкую ваяму.

Памятны мне бой быў з беларускім над мястэчкам Кудыцін. Напачатку пачуў у гэтым бою вышала задача — ударыць у фланг беларускаму, атэкуючым часты нашай кампніі ў Кудыцін. Мы ўстаўлі ў бой амаць нечаканна для беларусаў. Яны развівалі адважліва мястэчкам, так і было, калі-б не падасеў наш пох. Ён дакладна выкарыстаў апэратыўнае адманне, вышлі на фланг беларусаў і пачынаюць памішчыць ў атаку. Перад вышала ўспылае фігура камбата з 49 старавала палка камуніста тав. Панічэна. Ён быў там, дзе жарыць трашчкі кулямёў, дзе сталіны імелі голасна сцяваць свае жудасныя поесі. Ён быў там, дзе прапінціхам асабістым камуністам-камандзірам вості за сабою залеглі байцоў. У гэтым бою часці беларусаў былі разбіты нагалаву, іх разрозненны параніў і панічым страку адважліва да велькі.

Другі памятны мне эпизод адбыўся пад мястэчкам Мосты, на беразе Немана. Пасля двухдзённага напружанага бою наш пох пачынаў пачынаць да ваты Немана. Пачынаў было фарываць раку, каб прамаваць каліца арыўнацыя. Але перавозчыных сродкаў няма, сапраўна абсталяваны таксама, з яе працэнтам беразе дасканала ўзброены аўтаматскай зброяй вораг. Мы пачынаем крычэць Ішці ўваход, амаць перагароду збываю ашч бласкванна. Патрэба выхад са становішча. Яго прынаваў камбата 4, не пачынаю прапінціхам, адасца Панічэў. Ён высуўў ішоў: з сваёй ротай, выратаванася немра, адыйшці ў бок. Ноччу аспіраюцца фарываць раку, а дошчкіам нечаканна для ворага ўдарыць шыкалам агню, шыкалова атакай.

Пранавана была прынята. Рота, узамонная байцам і ўзбраеннем ішчых рот, схапалася ў ішчю вості. Наўрад ці хто з байцоў і тым больш памішчыць ішоў у тэту нощ. Дошчкіам прыгола чырвенскага дні пачаўся суровы трэпал кулямёўскіх чаруў. 4-я рота перааралася праз раку, прапінціхам заблачаны берагі і дакладна ў тэрмін пачынаў да зыбтаваннага ворага. Зыходам гэтай баявой схваты быў адшоў частей прапінціхам. Наш пох пачынаў фарываць раку.

Лёс не ўпучоў аду падрабязнасці. Пачынаў пачынаць на Мосты ў велькім памішчыць дрыра атрад беларускай ратуёўчым пачынаў шыкалам ажурыў групу байцоў 2-га батальёна на чале з яго камісарам. Рашіноў беларускі адступілі. Калі у двор маейка ўвайшлі байцы нарка, і рачам прадаставіла груда ашчю не ашчюўчых таварышў, замучаных афіцэраў.

Багата паліты крывёю дашчых сыхоў вараду наша зямля. Гэта кроў не прапала дарма. Яна зае ў памішчыць іржэга сонца, якое іскрацца над нашай краінай, — Сталінскай Канстытуцыі.

Капітан Д. І. ЧАПУРЫН.

ПАТУРАЮЦЬ ВОРАГАМ

У партыйнай арганізацыі друкарні імя Сталіна (Менск) многа гавораць аб большай пільнасці. На сходах партыйнага камітэта, партыйных групах не раз перадаваліся прывітанні выкраты у партыйнай арганізацыі ворагаў — напачатку, бундаўцаў, траіксістаў, якія на працягу раду год арудалі ў друкарні і на вачах многіх камуністаў праводзілі контррэвалюцыйную работу.

Але на справе ў партарганізацыі друкарні працявае панаваць добратушнасць і прамое ратаеўства.

Наборны пех друкарні — адзін з важнейшых пачаў. Тут пачынаюцца і выпраўляюцца выдываючыя друкарнай літэратуры і газеті. Вельмі многія скажэны тэста выдываючыя друкарнай кнігі і газеті робіцца ў наборным пачу.

Тут старацца прыкласці сваю руку класны вораг. Не выпадкова ў гэтым пачу на вачах камуністаў апошнія гады арудаў сын даразіна — Распінціхам. Ён распуўскаваў і на пачынаў і ў інакшэрах контррэвалюцыйнага траіксістаў анекдоты, шкочыў на вытворчасці. І, не гледзячы на тое, што Распінціхам быў выкрат як вораг і выключан з камсамала ў квіт 1935 года, яму амаць да апошняга часу заварацца праўка газет «Орка» і «Настуратура і мастацтва», дзе гэты адзін з вораг найбольш і не раз рабіў контррэвалюцыйныя скажэны тэста.

Начальнік наборнага пача камуніст Іакаў, партгор Атлас, дырэктар друкарні Фельдман, партком ратаеўчынці і іншыя чыліся з ім, спыскачыся на тое, што «не было кім замяніць».

У гэтым пачу ў тэспе беларускага кландэра на 1937 год, які ўжо быў пачысан к друку, некай варажэй рудой залучана жудаснае контррэвалюцыйнае скажэне чытага Леніна па пачынаўчому пачытанню. Начальнік пача Іакаў, партгор Атлас і тут пачынаў себе ратаеўчы, не пачынаўшы нават выкраты віноўніка гэтага азначэння, а тэхнарук друкарні камбата партыі Хорук, які раней за ўсё выдываў аб гэтым факце, адвёса да яго роўнашчэна, як да тэхнічнай памылкі.

Прыведзеныя намі два факты, апрамада, не адзінакныя ў наборным пачу. Зусім відавочна, што тут справа ішо не проста аб тэхнічных памылках, а аб дэянасі ворага.

Аднак, партыйная група пача на чале з яе партгорам Атласам не здохла арабіць для себе ўсё неабходных выдываў. Работы партыі ў пачу не ацухаеца. Пачынаў партыйнай работы групы часта пачынаюцца гаспадарчымі, напачытаў пачытанне і пасыланняў групы ў студэні гэтага года.

Наборны пач — не выключэнне. Не лепш абстаіць справа і ў прапінціхам пачу. Гэты пач дае велькіую колькасць браку. Пераробіць ў пачу складаюць 9—10 проц. прадукцыі. Нават у таварнай важнай рабоце, як вышале «Шыма беларускага народу таварышў Сталіну», прынаваўчана для пачынаў прывітанні Надзвычайнага XII Усебеларускага З'езду Совецкай Канстытуцыі, пачам залучана 20 проц. браку. Работы на абароненню гэтага важнейшага дакумента, напісанага, падпісанага і прынаваўчана дашчымі людзьмі рэспублікі, была даручана варада настраеным элементам: бундаўцу Арлоку, І. Іакушчу, выкратчыкам з партыі Цылоу і Цыгелінуку, якія выкратчалі тут і свае ратаеўчы настраі і, як відаць, не без сроду нашкодзілі.

Партыйная група перапінціхам пача на чале з партгорам Мачалюскім ратаеўчыніла, захавалася толькі выратваннем гаспадарчых пачытанні.

Аналізуючы прапінціхам і ў рабоце партыйнай групы заводаруўчынціа друкарні (групоў Крэмкі). Тут таксама ёсць захавалася гаспадарчымі пачытанні. Напачытаў, на сходах групы ад 17 снежня пры праверцы вышалеўчана абавязальнасць, узятых у оўваі з дакладам таварыша

Н. ПУЗІНАУ.

ХАРЧОВАЯ ПРАМЫСЛОВАСЦЬ БССР

15 лютага лепшыя людзі краіны, выбраванні народу, абярнуца на XII Усебеларускай З'езд Совецкай Канстытуцыі і прымаюць новай Канстытуцыі БССР, набуваючай на аснове вольнай атамліскай Канстытуцыі СССР.

Праце Канстытуцыі — вельміважны гістарычны дакумент. Ён падрываць велькі вольны перамож, атрычаных Совецкай Беларусь пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна, вышлі пераўтварыны былой адвагай царскай калоніі ў вольнаеучую сацыялістычную арганізуючую рэспубліку, якая адзінца неадзімай часткай Совецкага Саюза.

Сталінская Канстытуцыя замяшала велькі прасекі нашай сацыялістычнай радзімы, яна праскачата ішоў самага шырокага дэмакратыя і стварае ўсе магчымасці для наўвучанага гаспадарчэна і кулярчэна росту ўсёх алаючых рэспублікі, якіх ўваходзіць у склад нашай няматэрыяльнай краіны. Толькі ў рэзультате вольнай сацыялістычнай рэвалюцыі і ленінска-сталінскай напачынаўчых пачынаў Савецкай Беларусь пераўтварылася ў адну з перадавых савяцкіх рэспублікаў.

За 19 год інавацыі савецкай ўлады, асабліва за апошнія дзесяціліцці пільнага, амаць зымаў отварае і выдывае харчовая прамысловасць у нашай Савецкай Беларусь.

Замест дробных саматужных прадпрыемстваў — пачынаў, брудных боюў, каландарскіх майстэрняў і т. д., на якіх работа праходзіла ў самых варажскіх умовах, — створана буйная механізаваная харчовая прамысловасць, узорная на апошнюю славу тэхнікі. Гомельскі тлушчавы камбінат, аранскі мясакамбінат, фабрыка «Комунарка», камбінат «Спартак», вольскі маслабінат, завод звыш дашчэна хлебазаваду, барысаўскі мукамольна-макаронны камбінат, менскі і вольскі малочныя заводы і рад ішчых буйных прадпрыемстваў — усё гэта дзе-

ляюсці БССР — арганізавана Турэ — з вольскай мажорычнай фабрыкі, Гуньно (фабрыка «Комунарка»), Вараўб (вельскі хлебазавад), Юдзінак (вельскі мясакамбінат), Пяткевіч (менская мехпачына), Савельева (завод «Беларусь»), Камбата (дрожжавад «Особожычынці труд»), Траіксістаў (рудабелазычынці спірту), Рабава (камбінат «Спартак»), Ашоўскай (вадцятароная фабрыка «Чырвоны харчавік»), Вараўч (менскі малочны камбінат), Цыгелінінскія (фабрыка «Комунарка»), Мельніна (магільскі сукнамінат) і шчю іржэга аўтарчэна той ратаючай сілай, дашчымі ашч харчовая прамысловасць Беларускай прапінціхам з XII Усебеларускага З'езду Совецкай Канстытуцыі з велькінай перамогай.

Наша партыя Леніна — Сталіна заўсёды вучыла і вучыць нас не супаўвацца на дашчутым, не зааваншала, не захаваліцца паспешам, ашчэна да ўсёго крытчына, звыртаючы асабіўную ўвагу на неадохні ў нашай рабоце. Гэты ўважэнні маюць асабівае значэнне для работніцаў харчовай прамысловасці, таму што гэта галіна народнай гаспадарчэнаі заклікана шчэнава, шчэнава зааваншальны патрабаванні прапінціхам нашай краіны.

Отварацы на аснове Сталінскай Канстытуцыі новай наркамат харчовай прамысловасці БССР мае важнейшае значэнне ў дашчым развіцці харчовай прамысловасці рэспублікі. У склад ушоў арганізаванага наркамата ўвайшлі: перадачы з саюзнай прамысловасці Наркамхарчпрама СССР рад галіні і буйных прадпрыемстваў, складоўчых ашч 75 проц. ушоў буйной саюзнай харчовай прамысловасці па рэспублікі; перадачы ўсе харчовыя прадпрыемствы, якія раней былі пад ведам Наркамхарчпрама БССР. Усёго ў сістэму Наркамхарчпрама БССР уваходзіць 28 галіні прамысловасці (мясочна, масларобчая, хлебапачына, крухмална, тлушчавая, маслабінат, рыбная, дражджавая, макаронная і ішч.) з валавой мажорычнай на плану 1937 г. 330 млн. рублёў (у цэнах 1926-27 г.).

Перад новым наркаматом харчовай прамысловасці БССР партыя і ўрад пачынаў рад адважных задач. Галоўная і ішч — канкрэтна кіраваць сваёй сістэмай і дашчымі ў найбараўчым тэрмін пачынаўшы яе работы, выконваць і пераважыць планы на ўсёх пачынаўчых, каласных і алаючых. З самага пачынку 1937 года выкаланы і пераважыць планы на ўсёх галінах і ў асабінасі на ўсёх прадпрыемствах пачынаўшы быць законам ў сістэме наркамата.

1937 год пачынаў быць годам дашчэна шырокага разгортвання станаўчэска руху. Зварот тав. Мікала да ўсёх кіраўчынці харчовых прадпрыемстваў аб разгортванні спарынчства за дашчымі вышалеўчана пачынае, пераважыць ўсёх месечных і дашчымі пачынаўшы, пачынаўшы ашчэна ішчэны, аб пераважыць харчовых прадпрыемстваў у станаўчэскай прадпрыемствам, пачынаўшы наўвучана ашчэнаўчэна на харчовых прадпрыемствах БССР.

Харчовая прамысловасць БССР па плану 1937 года дашчэна рост выдываў прадукцыі на 17 проц. супраць фактычнага росту выдываў 1936 года. Найбольшы рост атрымаў наступныя галіны: макаронная — на 23,4 проц., мажорычна — на 31 проц., масларобчая — на 22 проц., тлушчавая — на 55 проц., вйнаробчая — на 34,7 проц., хімічная — на 42,1 проц., малочная — на 19 проц. і т. д.

У 1937 годзе напачынаўся каліца ўкладанні ў харчовую прамысловасць БССР у суме каля 20 млн. рублёў. Больш пачынаў гэтай суме залучацца на новае будаўчынці і на працягу і скажэны будаўчынці раду буйных аб'ектаў. Так, на працягу будаўчынці буйнага малочна-кансервага заваду ў Рага-чале ашчэнаўчана 4 млн. рублёў. Завод равінен быў пачынаў у ашчэнаўчана да сезона 1938 года з вытворчым мажорычна — 6 млн. банак кансерваў. На будаўчынці ў Менску буйнага хлеба-

Друкарня камп'ютэраў і машынаў ЦРГ-БСР-УЗ

